

Corrections and additions Docters van Leeuwen, 4th ed., 2009

Hans C. Roskam, 20th December 2010, with many thanks to critical users!

page

- 7 2nd paragraph, last sentence: delete
- ..20 Caption fig4.: Replace 'savastoi' by 'savastanoi'.
- 55 Pl. 7.2: Replace 'Adelges abietis' by 'Sacciphantes abietis'
- 64 Pl. 16.3: Replace 'knopen' by 'knoppen'
- 71 **Pteridium**, lead 2., Rephrase first alternative:
De top van het blad is ingerold en verbruind, en vormt een prop van 2-3 cm diameter. Dit wordt veroorzaakt door een witte vliegenmade die boort in het topdeel van de hoofdnerf. Niet algemeen.
Bloemvliegen, Anthomyiidae - **Chirosia grossicauda** Strobl (Varenvlieg, afb. 19).
Opm.: Op adelaarsvaren (en andere grote varens) leven nog enkele andere *Chirosia*-soorten, maar deze leven als mineerders en veroorzaken geen gallen.
- 74 1st lead -: Delete '(Figuur: onderzijde)'
- 82 Bottom page: Delete '(afb. 43)'
- 83 2nd lead -: Replace '(Grote elzenblaasschimmel)' by '(Grote elzenblaasschimmel, fig. 43)'
- 90 Lead 1: Replace 'artemisiae (Canestrini)' by 'subtilis (Nalepa)'
- 90 3rd lead -: Replace 'Rhopalomyia baccarum (Wachtl) = Misospatha baccarum (Bijvoetstengelgalmug,' by '? Rhopalomyia sp.,' [comp. Buhr, # 770]
- 91 Lead 4, 1st -: Replace 'artemisiae (Canestrini)' by 'subtilis (Nalepa)'
- 107 Add new host '**Castanea sativa** Mill. – Tamme kastanje
1. Gallen op jonge twijgen, bladstelen, of op de middennerf van de bladschijf, een- of meerkamerig, 5–20 mm groot, groen tot roze gekleurd, vaak bezet met aanzetten van zich ontwikkelende bladeren, stengels en bladstelen. De gal droogt in, verhout, en kan tot twee jaar aan de boom blijven zitten. De galwesp ontwikkelt een generatie per jaar, sexuele generatie onbekend. De jonge larfjes overwinteren in knoppen, galwespen vanaf eind mei tot eind juli. De soort is afkomstig uit Japan en China, eerste melding vanuit Europa in Piemonte streek, Italië in 2002. Eerste vermelding uit Nederland: Boskoop, 2010.
- Galwespen, Cynipidae – **Dryocosmus kuriphilus** Yasumatsu ♀♀
(Tamme kastanje galwesp)

BUHR/HOUARD revision:

Galls on young twigs, on leaf petioles or on the midrib of the leaves, unilocular or multilocular, 5–20 mm in diameter, green or rose-coloured, often containing portions of developing leaves, stems and petioles. The gall dries, becomes wood-like, and remains attached to the tree for up to two years.

(Cynip.) Gall wasp – **Dryocosmus kuriphilus** Yasumatsu ♀♀

Gall wasp univoltine, reproducing parthenogenetically. Early instar larvae overwinter inside chestnut buds. At the time of bud burst in spring, the adults emerge to induce galls, which develop in mid 4 on new shoots. The larvae feed 20–30 days within the galls before pupating. Depending on locality (altitude,

exposure) and chestnut cultivar, pupation occurs from 5–7 and adults emerge from galls from the end 5 until the end 7. Sexual generation unknown. Species original from Japan and China, is recorded from south-eastern U.S.A. First record in Eu: I, Piemonte region, South of Cuneo, from 2002 on; recorded in NL, Boskoop, 2010. Brussino et. al., 2002.

- 112 Insert: *Chamelaucium* paragraph before *Chamerion*, p. 110
- 114 *Cirsium vulgare*; insert:
 – Buisbloemen vooral aan een zijde van het min of meer gedraaide hoofdje slecht ontwikkeld, vervorming facultatief.
 Galmuggen, Cecidomyiidae – *Jaapiella cirsiiicola* (Rübsaamen)
- 115 *Conium*, lead 1 Replace ‘(‘ by ‘(‘
- 115 Add new host *Convolvulus sepium* L. – Haagwinde
 1. Min of meer ringvormig geplaatste aecia op de onderzijde van overigens normaal ontwikkelde bladeren. De roest is facultatief galvormend; op bladnerven, bladstelen of stengeldelen kunnen lichte zwellingen optreden. In Europa vooral op Akkerwinde (*Convolvulus arvensis* L.).
 Schimmels, Uredinales – *Puccinia convolvuli* (Pers.) Castagne
- 128 *Epilobium hirsutum*, replace lead 1 by:
 1. De assen zijn verkort, de bladeren in elkaar gegroeid en gekroesd, aantasting door bladluizen – 2
 – Aangetaste planten etc. unchanged.
 2. Bladluis roodbruin, ± 2 mm groot met zes overlangse rijen van dikke, vuilwitte wasuitscheidingen. Antennen half zo lang als de luis, sifonen donker, iets langer dan de cauda. Maakt geen echte gallen.
 Bladluizen, Aphididae – *Aphis* (A.) *pollinaria* (Börner)
 – Kleur van bladluis sterk variërend van lichtgroen via oker tot donkergroen en bruin, wit berijpt. Bladluis ± 1,5 mm groot. Antennen half zo lang als de luis, sifonen geelachtig, langer dan de langwerpige bruin tot zwarte cauda. Maakt geen echte gallen.
 Bladluizen, Aphididae – *Aphis* (*Bursaphis*) *epilobiaria* Theobald
- 133 *Fagus sylvatica*, add to lead 1 extra lead – :
 – Misvorming sterk gelijkend op de vorige, maar bevat enkele witachtig tot vuilgele galmuglarven. Galmug met meerdere generaties per jaar, Larven van juni tot eind augustus. Maakt geen echte gallen, maar kan toch, vooral aan jonge planten, aanzienlijke schade, ‘knopsterfte’, veroorzaken.
 Galmuggen, Cecidomyiidae – *Contarinia fagi* Rübsaamen
 (Beukenknopgalmug)
 Samen met deze galmug kunnen ook de larven van *Dasineura fagicola* Barnes worden aangetroffen, die zich vermoedelijk inquilien in de misvormde beukenscheuten ophouden.
- 136 Insert after ‘ lead 4. ‘*Tetramesa brevicollis* (Walker) (afb. 165)’:

- Kortere, harde spoelvormige gal van de halm, 4–6 mm lang en 3–5 mm dik. De gal zit dicht bij de grond dan de vorige en breekt door de bladschede naar buiten, zij is dus gekromd; het onveranderde deel van de halm blijft in de bladschede gesloten. De oppervlakte van de gal is in de lengte geribt. Binnenin bevinden zich kleine, ronde kamertjes, bewoond door witte wespenlarven. Gallen VIII (1), wespen V (2). Op *F. ovina*, Schapengras.
- Bronswespen, Chalcidoidea Eurytomidae – *Tetramesa brevicornis* (Walker)
- 136 Next lead. replace ‘-’ by ‘-’
- 142 Insert in lead 4. after ‘*Trioza velutina* Foerster’: ‘of *T. galii* Foerster’.
- 147 ***Glechoma hederacea***. Insert after lead 1.:
 - Bloemknoppen gezwollen en blijven gesloten. Bevatten een of enkele witte galmuglarven.
 - Galmuggen, Cecidomyiidae – *Dasineura glechomae* (Kieffer)
(Hondsdraftopgalmug)
- 159 ***Juniperus communis*** Add after last – lead 2.:
 - Gallen veroorzaakt door roestschimmels die naar Peer of Meidoorn migreren; zie ook aldaar – 3
 - 3. Sori bruinrood tot kastanjebruin, in het begin kussenvormig, later met stompe, kegelvormige geelbruine lobben. Schimmel meerjarig, spoelvormig, 6–8 cm lang. Buhr (1964/65) geeft de roest vooral voor *J. sabinum* en verwanten aan. Sori IV–V. Teleutosporen ovaal, vaak in twee verschillende vormen.
 - Schimmels, Uredinales – *Gymnosporangium confusum* Plowr.
(Afgeronde jeneverbesroest)
 - Sori zwartbruin tot zwart. Schimmel meerjarig, volgroeide gallen ongeveer 10 (12) cm lang en 3–4 cm dik. Sori eveneens in het begin kussenvormig, later 5 mm breed en hoog, in vochtige toestand opzwellend tot onregelmatig stomp kegelvormige, tot 1 cm brede en 2 cm hoge geelbruine lobben. Buhr (1964/65) geeft de roest vooral voor *J. sabinum* en verwanten aan. Sori IV.
 - Schimmels, Uredinales – *Gymnosporangium sabinae* (Dicks.) Winter
(Gewone jeneverbesroest)
 - Sori cilindrisch, band- of tongvormig, tot 5 mm lang en 2 mm dik, oranje; in vochtige toestand opzwellend tot lichtgele gelatineuze lichamen. In groepen op slank spoelvormige alzijdige, soms gekromde, meerjarige zwellingen aan twijgen en takken. Sori IV–V. Teleutosporen langwerpig spoelvormig.
 - Schimmels, Uredinales – *Gymnosporangium clavariiforme* (Wulf:Fr.) DC.
(Jeneverbes-meidoornroest)
- 178 ***Myosotis scorpioides***. Add after last lead aphid characters: *Myzus* (*Nectarosifon*) *myosotides*: Luis 1,4–1,9 mm groot, groen, met roodachtige nymfen; *Brachycaudus* (*B.*) *helichrysi* is licht- tot geelgroen, 1,5–2 mm groot, sifonen zeer kort, minder dan 1/10 van de lichaamslengte, komt vooral op composieten voor en migreert naar *Prunus*.
- 187, 189 Replace ‘*Adelges abietis*’ by ‘*Sacciphantes abietis*’.
- 191 Add after ‘*Thecodiplosis brachyntera*’: Opm.: De ‘naaldenknikkende’ galmug *Contarinia baeri* (Prell) vormt geen gallen. De tot II–III voorkomende , 1,25–1,75 mm lange barnsteengele larven bezitten in tegenstelling tot die van de vorige soort

- een spatula (borststaafje). De reeds uitgegroeide naalden snoeren aan de basis in en verbuigen als een wandelstok; ze vallen in de herfst al af.
- 195 Replace after first – ‘lemma 5’ by ‘lemma 6’. Delete in same lead ‘afb. 294’, because this figure refers to *Rabdophaga salicis*.
- 195 ***Populus alba***, second lead –: replace *Taphrina rhizophorae* by ‘*Taphrina rhizophora*’.
- 200 Add ***Populus xcanadensis***
1. Eivormige of onregelmatig, gladwandige, aan de basis sterk versmalde gallen op de bladbovenzijde, vooral aan de basis van de bladschijf. De gal opent aan de bovenzijde. Gallen in het voorjaar, gastheerwisseling is onopgehelderd. Buhr (1964/65) geeft als gastheer *Populus nigra* en var. *italica* op.
- Bladluizen, Aphididae – ***Pemphigus (Pemphiginus) populi*** Courcelet
- 206 Replace 5th ‘–’ by ‘4.’. Add aphid characters: *Brachycaudus (B.) helichrysi* is licht- tot geelgroen, 1,5–2 mm groot, sifonen zeer kort, minder dan 1/10 van de lichaamslengte, komt vooral op composieten voor en migreert naar *Prunus*. *Brachycaudus (Appelia) tragopogonis*: luis 1,5–2,3 mm groot, glanzend bruin tot zwartbruin. Antennen korter dan het lichaam. Sifonen slechts weinig langer dan het zeer korte, halfronde cauda. *Brachycaudus (Prunaphis) cardui* (Linnaeus): Luis 2–2,3 mm groot, groen- tot geelachtig met grote glanzend zwarte vlek op de rug. Sifonen en cauda zwartbruin tot zwart; antennen hald zo lang als het lichaam.
- 210 Add after lead 2, ***Andricus cydoniae***:
- Gal omhult de twijg, hard, 10–25 mm in diameter, gewoonlijk met een paar vergroeid; grote galkamer met binnengal; aanvankelijk bleekgroen, later bruin. Rotterdam, Arboretum. Reeds vanaf 1997 in Engeland aangetroffen. Voor afbeelding, zie Redfern & al., fig. 666.
- Galwespen, Cynipidae – ***Aphelonyx cervicola*** Giraud ♀♀
- 210 Last line: replace ‘Deukhuijzen’ by ‘Dekhuijzen’.
- 212 Replace in figures ‘afb. 340’ by ‘afb. 341’, and vice versa.
- 214 Lead 8. Add after *Asterodiaspis variolosa*:
- De gal lijkt op de vorige, maar de rand van de groef is nauwelijks verdikt. Plasmolen.
- Schildluizen, Asterolecaniidae – ***Diaspidiotus zonatus*** (Frauenfeld)
[= *Quadraspidotus zonatus*]
- 215 First –: replace ‘*ilicophilus*’ (del Guercio) by ‘*longirostris* (Mordvilko)’; Eastop, in litt.
- 216 Third –: replace ‘Grijze fluweelgalwesp’ by ‘Stuitergalwesp’.
- 220 Lead 24: add ‘[= *Andricus nudus*]
- 227 Add after lead 46, ***Neuroterus albipes*** two more leads:
- Deze gal is niet van de vorige te onderscheiden, maar is zeker minder algemeen. De ♀♀ generatie veroorzaakt de Driekante Steekgal, zie lemma 55.
- Galwespen, Cynipidae – ***Neuroterus albipes reflexus*** Kieffer ♀♂
(Driekante steekgalwesp)
- Gegroefde bladrandgal. Peervormige of ovale gal, soms iets gekromd, 3–4 mm lang en 2–3 mm dik. De oppervlakte is overlangs gegroefd, eerst groen met rode of groenachtige lengtestrepen, later wordt de gal bruin. Ook deze gal, die in

- de voorzomer verschijnt, zit vaak op ondiepe inbochten van de bladrand, De gal blijft lang aan het blad verbonden, maar valt tenslotte af. Wespen IV (2). ♀♂ generatie onbekend. Vgl. de lemma's 31 en 36.
- Galwespen, Cynipidae – *Andricus marginalis* (Schlechtendal)
[? = *A. quadrilineatus*] (Gegroefde bladrandgalwesp)
- 228 Replace second '–' after lead 51. by '52.'
- 229 Add new lead to lead 55.:
– De driekante Steekgal. Deze gal lijkt op de vorige, maar de rand is hoekig, door het naar boven klappen van drie gedeelten, zodat de gal op een sterretje of een driekante steek lijkt. De kleur is bleek- tot donkerrood en de oppervlakte is onbehaard. De gallen verschijnen in de nazomer, de wespen III–IV (2). Plaatselijk, niet zo algemeen als de vorige soort. De ♀♂ generatie, zie lemma 46.
- Galwespen, Cynipidae – *Neuroterus albipes reflexus* Kieffer ♀♀
(Driekante steekgalwesp)
- 231 Lead 60. Replace 'Grijze fluweelgalwesp' by 'Stuitergalwesp'.
- 236/7 ***Ribes nigrum, odoratum, rubrum, sanguineum***, leads to ***Aphis schneideri***:
Replace (4 times): 'zie aldaar' by 'zie aldaar, *Aphis grossulariae*'.
- 244 ***Rumex*** sp., lead 1, second sentence. insert 'vooral, between 'Aan' and 'de'.
- 247 Lead 1. Replace '*radiatus*' by '*radiata*' (3 times).
- 248 Lead 5.: Replace 'loodrecht op' by 'evenwijdig aan'.
- 249 Lead 6.: Delete right part of fig. 445.
- 250 Lead 9, second –: replace '*radiatus* NAL' by '*radiata* (Nalepa)'
- 251 Lead 1.: Replace '*radiatus*' by '*radiata*'
- 252 Lead 5.: Add new lead:
– Spoelvormige of meer cilindrische verdikking van de jonge takken, tot 20 mm lang en 4 mm dik. De galkamer ligt in het merg en bevat een rode galmuglarve. In Nederland op *Salix aurita* L.
- Galmuggen, Cecidomyiidae – *Rabdophaga karschi* (Kieffer)
- 252 Lead 6.: Add new lead:
– Aan oude takken min of meer eenzijdig, bij sterke aantasting rondom de gehele omtrek. De gal ontstaat door abnormale groei van het buitenste hout. Daarin bevinden zich talrijke larvengangen, die loodrecht op de lengteas van de tak staan. De schors blijft onveranderd. In Nederland op *Salix cinerea* L. Zeldzaam.
- Galmuggen, Cecidomyiidae – *Rabdophaga pierrei* (Kieffer) = *Helicomylia pierrei*
- 256 Lead 18.: Replace '*craspedobia*' by '*craspedobius*'.
- 256 Lead 19.: Rephrase:
19. Gal meestal getordeerd in de lengterichting van het aangetaste blad (*Phyllocolpa leucaspis*-groep) – 20
– Gal niet getordeerd (*Phyllocolpa leucosticta*-groep) – 21
20. Op *Salix cinerea* L. etc. ***Phyllocolpa leucaspis***
– Op *Salix aurita* L. etc. ***Phyllocolpa alienata***
– Op *Salix caprea* L. etc. ***Phyllocolpa anomalopectera***
21. Op *Salix cinerea* L. etc. ***Phyllocolpa prussica***
– Op *Salix aurita* L. etc. ***Phyllocolpa erythropyga***
– Op *Salix caprea* L. etc. ***Phyllocolpa leucosticta***

- Delete lead 22.
- 257 *Salix elaeagnos* lead 1.: Replace '(Konow)' by 'Konow'.
- 259 Lead 2.: Add after *Rabdophaga degeerii* '= *R. ramicola*'.
- 260 Lead 3, first – :Replace: 'knoppen zijn niet' by 'knoppen zijn meestal (hence indeed)'. Replace in same lead '*clavifex* (Kieffer)' by '*repenticola* Stelter'.
- 288 *Tragopogon pratensis*, add new (4th) lead – :
 – Hoofdjes verkort, min of meer bolbormig tot breed ovaal gezwollen.
 Bloemdelen spoedig verregaand door donkerviolet tot zwarte, later stuivende sporenmassa's aangetast. Geen echte gal.
 Schimmels, Ustilaginales – *Microbotryum tragopogonis-pratensis* (Pers.) R. Bauer & Oberw.
- 297 Add new lead – :
 – Stengel over meestal meerdere internodiën alzijdig tot 2–3× de normale dikte gezwollen. Aangetaste delen staan stijf opgericht en zijn abnormaal verlengd; gallen soms door gezonde delen afgewisseld, eerst wit of roze tot roodachtig, later kurkbruin. Vruchtvorming in de epidermiscellen. De onderste bladeren van de aangetaste scheuten verkommerd; zij vallen meestal voortijdig af. *Vaccinium vitis-idea*. Schimmel migreert naar de naalden van *Abies*-soorten waarop de aecia worden gevormd.
 Schimmel, Uredinales – *Calyptospora goeppertiana* Kühn